

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

А. В. Красножон

квітня 2023 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (УКРАЇНСЬКА МОВА І
ЛІТЕРАТУРА)**

**Комплексний екзамєн з мовознавчих та
літературознавчих дисциплін і методик їх викладання**

Одеса – 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з фахового вступного випробування на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) розроблено за такими розділами:

- Сучасна українська мова.
- Методика навчання української мови.
- Історія української літератури.
- Методика навчання української літератури.

У програмі враховано специфіку означених навчальних предметів, що мають сприяти формуванню національно-мовної особистості студента філологічного факультету, його мовної, мовленнєвої, літературознавчої та методичної компетенцій.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини.

У пояснювальній записці визначено вимоги до рівня знань і вмінь вступників з дисциплін, що складають професійно-педагогічну та професійну науково-предметну підготовку. В основній частині подано перелік розділів і тем до фахових вступних випробувань, а також список рекомендованої літератури.

Комплексний екзамен з мовознавчих та літературознавчих дисциплін і методик їх викладання має на **меті** перевірити рівень мовно-літературної та методичної підготовки вступників за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). Відповідно вступники повинні **знати**:

- основні відомості про фонетичну, лексичну та граматичну будову сучасної української літературної мови;
- основні етапи та явища літературного процесу, твори української літератури;
- лінгвістичні, психологічні та дидактичні основи навчання української мови і літератури;
- технологію сучасного уроку мови та літератури, основних методів і прийомів навчання у ЗЗСО;
- особливості засвоєння лінгвістичної і літературознавчої теорії, а також основні напрями роботи з розвитку зв'язного мовлення учнів.

Вступники повинні **вміти**:

- виконувати повний і частковий мовні розбори;
- знаходити і виправляти орфоепічні та орфографічні помилки;
- виконувати мовні завдання, виявляючи знання норм сучасної української літературної мови: фонетичні, орфоепічні, лексикологічні, фразеологічні, граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні;
- орієнтуватись у складній взаємодії мистецьких напрямків і течій відповідного періоду в літературі й мистецтві;
- користуватись літературознавчою термінологією, аналізувати художні твори;
- проводити методичний аналіз матеріалу;
- володіти технологією основних методів і прийомів навчання мови та літератури.

Програма фахових вступних випробувань

Розділ 1. Сучасна українська мова

Природа і суть мови. Функції мови. Сучасна українська літературна мова, її найістотніші ознаки.

Співвідношення між буквами українського алфавіту й фонемами української літературної мови.

Фонетика. Три аспекти вивчення звуків.

Чергування голосних у коренях слів: /o/-/a/; /e/-/i/; /i/-/a/; /i/-/и/; /Ø/-/e/-/o/-/и/; /Ø/-/o/-/и/-/y/.

Морфонологія. Чергування /o/, /e/ з /i/; /o/, /e/ з /ø/; /e/ з /o/ після шиплячих та /й/ (з історичним коментарем).

Чергування приголосних звуків. Зміна приголосних перед суфіксами -ськ (ий), -ств(о).

Палаталізація приголосних. Зміни приголосних перед суфіксом -ин(а).

Асиміляція, дисиміляція і спрощення в групах приголосних (з історичними коментарями).

Фонологічна система української літературної мови. Вчення про фонему в українському мовознавстві. Поняття фонем. Інваріант і варіанти фонем. Диференціюючі ознаки фонем української літературної мови.

Орфоепія. Сучасні орфоепічні норми української мови. Причини відхилення від орфоепічних норм.

Наголос в українській мові. Роль наголосу у розрізненні слів та їх форм. Інтонація.

Принципи української орфографії. Короткі відомості з історії українського правопису. Сучасний український правопис.

Основи сучасної української пунктуації. Система розділових знаків.

Граматичні і лексичні основи вживання великої літери. Правопис власних назв.

Правопис складних слів.

Правопис слів іншомовного походження.

Морфологічна будова слова. Зміни в складі слова.

Словотвір. Поняття про твірну основу. Словотворчі і формотворчі афікси. Словотвірний тип. Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.

Лексика сучасної української мови щодо її походження. Склад лексики сучасної української літературної мови щодо виділення в ній активних і пасивних шарів.

Слово як лексична одиниця. Полісемія. Типи переносних значень слів.

Омоніми, пароніми, синоніми, антоніми. Стилїстична роль омонімів, синонімів та антонімів.

Фразеологія української мови. Класифікація фразеологізмів. Джерела української фразеології. Стилїстичні функції фразеологізмів.

Українська лексикографія. Типи словників. Історія української лексикографії.

Частини мови і принципи їх виділення. Явища переходу слів з однієї частини мови в іншу.

Іменник. Лексико-граматичні категорії іменників. Категорія роду, числа і відмінка іменників. Типи відмін іменників. Зміни у типах відмінювання іменників. Словотвір іменників.

Прикметник, морфологічні ознаки прикметника. Короткі й повні, стягнені й нестягнені форми прикметників, їх стилістична функція. Лексико-граматичні розряди прикметників. Ступені порівняння прикметників. Відмінювання й утворення прикметників.

Займенник. Проніміналізація. Розряди займенників за значенням та особливості їх відмінювання. Співвідношення займенників з іншими частинами мови.

Числівник. Розряди числівників. Особливості правопису та відмінювання числівників різних розрядів. Наголос при відмінюванні.

Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінювані форми дієслова. Категорія особи, роду і числа в системі дієслова. Категорія часу дієслова, її зв'язок з категоріями способу і виду. Категорія виду дієслова. Категорія способу дієслів. Стилiстичні властивості дієслівних форм способу. Перехідні й неперехідні дієслова. Категорія стану дієслова. Дві основи дієслова. Продуктивні й непродуктивні класи дієслів. Словотвір дієслів.

Прислівник. Розряди прислівників. Утворення прислівників. Адвербіалізація. Дієприкметник та дієприслівник. Історія виникнення дієприслівників.

Прийменник. Сполучник. Частки.

Вигуки. Перехід вигуків у повнозначні слова і повнозначних слів у вигуки.

Модальні слова. Значення та функції, співвідносність з іншими частинами мови. Розряди модальних слів за значенням та способом утворення.

Словосполучення. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучення. Типи підрядного зв'язку слів.

Речення як основна синтаксична одиниця мови і мовлення. Ознаки речення. Типи речень за метою висловлювання. Окличні речення. Підмет, його типи і способи вираження. Присудок, його види і способи вираження. Додаток, його види і способи вираження. Відокремлення додатків. Означення і прикладка. Відокремлення означень і прикладок. Обставини, їх види і способи вираження. Відокремлення обставин.

Основні умови відокремлення другорядних членів речення.

Речення з однорідними членами. Вставні та вставлені слова, словосполучення і речення. Основні умови відокремлення другорядних членів речення. Односкладні речення, їх стилістична роль.

Складносурядні речення. Розділові знаки в них. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Безсполучникові складні речення. Розділові знаки в них.

Складні багатокomпонентні речення із сурядністю і підрядністю. Складні багатокomпонентні речення з кількома підрядними.

Вокативні речення. Слова-речення. Незакінчені і перервані структури. Приєднувальні структури, їх стилістичні функції.

Засоби передачі чужого мовлення.

Пряма і непряма мова. Пунктуація у реченнях з прямою мовою. Вільна непряма мова або невласне пряма мова.

Період. Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту. Абзац і його роль у членуванні тексту.

Питання про текст як об'єкт синтаксично-комунікативного аналізу. Основні категорії тексту. Різновиди текстів.

Розділ 2. Методика навчання української мови

Вузлові питання мовної освіти в ЗЗСО України. Аналіз чинних програм, концепцій навчання державної мови. Принципи побудови шкільних підручників.

Загальнодидактичні і власне методичні принципи навчання рідної мови. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Класифікація вправ за В. О. Онищуком.

Нетрадиційні форми навчання рідної мови у школах нового типу.

Типологія уроків української мови, структура і методика їх проведення.

Методика навчання фонетики і орфоепії в ЗЗСО. Найбільш раціональні методи і прийоми вивчення фонетики в школі. Спадкоємність і перспективність у засвоєнні фонетики, графіки й орфоепії у школі.

Методика навчання лексики у середніх класах ЗЗСО. Етапи вивчення лексики і фразеології у школі. Методика вивчення фразеології в ЗЗСО.

Словникова робота на уроках української мови. Прийоми семантизації слів.

Основні аспекти вивчення будови слова і словотвору. Методика роботи над розбором слова за будовою і словотвірним аналізом у школі.

Основні принципи і прийоми навчання граматики. Граматичні поняття і методика роботи над ними.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: іменні частини мови.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: дієслівна система.

Особливості вивчення шкільного курсу граматики: службові частини мови.

Методика вивчення синтаксису в ЗЗСО. Вивчення програмового матеріалу з синтаксису укрупненими частинами на уроках української мови.

Формування орфографічних умінь і навичок. Види диктантів і методика їх проведення. Технології навчання пунктуації. Система роботи над помилками.

Основні напрями роботи з розвитку зв'язного мовлення. Види мовленнєвої діяльності.

Перекази, їх види і методика проведення.
Учнівські твори, їх класифікація і методика проведення.
Ознайомлення з текстом та його особливостями на уроках рідної мови.
Методика лінгвістичного аналізу тексту.
Методи і прийоми вивчення стилістики в 5-9 класах ЗЗСО. Різновиди вправ із стилістики в школі, характеристика їх особливостей.
Основні напрями роботи з риторики в ЗЗСО.
Характеристика основних форм і видів позакласної роботи з української мови.

Розділ 3. Історія української літератури

Особливості давньої української літератури. Література Київської Русі. Перекладна література. Біблія як святе письмо, як пам'ятка літератури, як історичний документ. Апокрифи, агіографи. Ізборники Святослава.

Оригінальна література. Галицько-Волинський літопис. Повість врем'яних літ. «Поучение» В. Мономаха. Києво-Печерський патерик. Паломницька література.

Українське віршування в 16-17 століттях. Іван Величковський. Іван Вишенський.

Драматична література 17 століття. Інтермедії.

Козацькі літописи 17-18 ст., їх джерела та зміст. Мова, стиль. Висока оцінка творів відомими українськими істориками, філологами, письменниками. Літопис Самовидця. Літопис Григорія Грабянки. Літопис Самійлі Величка.

Найважливіші художні переклади і переспіви “Слова о полку Ігоревім”. Використання мотивів, образів “Слова...” в українській літературі.

Літературно-естетичні погляди Григорія Сковороди.

І. Котляревський «Енеїда». Драматичні твори І.Котляревського (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”), їх художні особливості. Просвітительський реалізм письменника.

Життєвий і творчий шлях Г. Квітки-Основ'яненка.

Літературна спадщина Гулака-Артемовського. Специфіка байок Є. Гребінки.

Характерні риси українського романтизму 20-40-х рр. ХІХ ст. Балада “Маруся” Л.Боровиковського – визначний твір українського романтизму.

Байкарська творчість Л. Глібова, ідейно-естетичний зв'язок її з творами його попередників в українській літературі. Новаторство байкаря. Образ оповідача.

Роль “Руської трійці” в національно-культурному відродженні на західноукраїнських землях. “Русалка Дністровая” (1837) – перша на Західній Україні книга українською народною мовою, її романтичний характер.

Рання творчість Т.Г. Шевченка (1837-1843), її мотиви, жанри, образи. Вихід “Кобзаря” (1840), відгуки тогочасної критики на збірку. Історичні поеми Т.Г. Шевченка. Особливості поезики поеми “Гайдамаки”. Правда

історична і правда художня. Жіноча тематика творів Т. Шевченка. Лірика Т.Шевченка періоду “трьох літ”, її громадянський пафос і висока художня довершеність. Поняття про сатиру. Сатира Т.Г.Шевченка, її народний характер. Тематичне, жанрове і стильове багатство поем “Сон” (“У всякого своя доля”), “Кавказ”, “І мертвим, і живим”... Творчість Т.Шевченка 1847-1857 рр. Цикл поезій “В казематі”. Лірика періоду заслання, її мотиви, образи. “Неофіти”, “Юродивий”, “Ісаія. Глава 35”, “Осії. Глава XIV”, “Я не нездужаю, нівроку”. Закличний пафос віршів і поем цього періоду (“П.С.”, “Княжна”, “Варнак”, “Марина”), їх композиція, образи, художня своєрідність. Творчість Т. Шевченка 1857-1861 років. Кобзар 1860 р. Ідейно-естетичні погляди поета. Драматичні твори.

Повісті Марка Вовчка “Інститутка”, “Кармалюк”. Злободенність тематики, своєрідність жанру і стилю, проблема позитивного героя в них. Розповідна майстерність письменниці. Т. Шевченко про письменницю. “Народні оповідання” як якісно нове явище в українській прозі.

Творчість П.О. Куліша. “Чорна рада” як перший історичний роман в українській літературі, його романтичні тенденції.

Творчість Ю. Федьковича. Поезія (мотиви, образи, ліризм і мелодійність, близькість до народних пісень).

Життя і творчість С.В. Руданського. Особливості поетики.

Тематика, художня самотність прози І.С. Нечужа-Левицького. Соціально-побутові повісті “Дві московки”, “Микола Джеря”, “Кайдашева сім’я”. Франко про письменника.

Роман Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Проблематика твору, його жанрова своєрідність, композиційно-сюжетна структура, образна система.

Багатогранність наукової, літературної і громадської діяльності Б.Д. Грінченка. Поетичні і прозові твори письменника.

П. Грабовський як видатний поет-демократ кінця ХІХ ст., його життєвий і творчий подвиг. Боротьба поета за глибоку змістовність мистецтва.

Новаторство І. Франка як поета. Збірки “З вершин і низин”, “Зів’яле листя”, “Мій Ізмарагд”, “Із днів журби”. Джерельна основа творів. Ідейно-художній аналіз. Філософські та історичні поеми І. Франка. Проблематика, художня своєрідність. Драматичні твори І. Франка, їх тематика, жанри, художнє своєрідність. Ідейно-художній аналіз соціально-побутової драми “Украдене щастя”. Сатиричні оповідання.

Своєрідність новелістки М. Коцюбинського. Повість «Дорогою ціною». Своєрідність повісті «Тіні забутих предків».

Філософська ідея, система образів, поетична символіка, особливості композиції драми-феєрії “Лісова пісня” Лесі Українки. Поняття про її жанр. Драматична творчість Лесі Українки. Новаторство жанру. Драма ідей. “Кассандра” Лесі Українки у контексті світової теми.

Особливості стилю та образна палітра В. Стефаника-новеліста.

Характерні ознаки стилю Архипа Тесленка.

Своєрідність творів Осипа Маковея, Леся Мартовича і Марка Черемшини.

Психологізм творчості Ольги Кобилянської, її художнє новаторство. Проблематика повістей «Земля», «В неділю рано зілля копала».

Своєрідність Карпенка-Карого-комедіографа.

Новаторство В. Винниченка-романіста. Особливості поетики.

Творчість Остапа Вишні. Специфіка відображення дійсності засобами комічного. Визначальні особливості гумору письменника.

Драма М. Куліша «Патетична соната». Новаторство драматурга. Образна система. Сценічне життя. Трагічне і комічне в сатиричних творах М.Куліша («Народний Малахій», «Мина Мазайло»).

В. Підмогильний. Екзистенціальна тематика роману «Місто».

Філософська лірика М. Рильського. Ідейно-художнє новаторство збірок «Троянди й виноград», «Далекі небосхили».

Роман „Марія” У. Самчука як зразок трагедійного національного епосу.

Новаторський характер збірки П. Тичини «Сонячні кларнети». Філософське осмислення подвигу і безсмертя народу в поемі «Похорон друга» П. Тичини. П. Тичина в оцінці В. Стуса («Феномен доби»).

Лірика В. Сосюри. «Любіть Україну», «Так ніхто не кохав», «Білі акації будуть цвісти», «Коли потяг у даль загуркоче» та ін. Поняття про образність.

М. Хвильовий як творець лірико-романтичної, імпресіоністичної новели. Відмова від описового реалізму. Культурологічні проблеми в памфлеті «Україна чи Малоросія».

О. Гончар «Собор». Гострота, актуальність проблематики. Оцінка роману в критиці та літературознавстві. Майстерність Олеся Гончара у новелістичному жанрі. Роман О. Гончара «Людина і зброя». Проблематика. Образи. Антимілітаристський пафос.

О.П. Довженко – митець і мислитель. Національне і загальнолюдське у творчості. Кіноповісті «Україна в огні», «Зачарована Десна». Новелістика митця. Риси новаторства, індивідуальний стиль письменника.

Історичні романи П. Загребельного, В. Шевчука, Ю. Мушкетика.

Доля українського села у творчості М. Стельмаха («Чотири броди»), Г. Тютюнника («Вир»).

Гр. Тютюнник — майстер художньої деталі. Новели Гр. Тютюнника.

Своєрідність і сила мистецького таланту В. Стуса (зб. «Свіча в свічаді», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Дорога болю»).

Творчість І. Кочерги, його драматичні твори на історичну та сучасну теми («Свіччине весілля», «Ярослав Мудрий»). Зв'язок спадщини письменника з традиціями Лесі Українки.

Ідейно-тематичне й образне збагачення української поезії 60 – 90 років. Творчі пошуки Д. Павличка, Ліни Костенко, Б. Олійника, І. Драча.

Роман Ю. Яновського «Майстер корабля». Специфіка жанру. Образна система. Художня самобутність письменника.

Література діаспори. Контекст і специфіка творчості українських письменників-емігрантів: Є. Маланюка, О. Теліги, О. Ольжича, Ю. Липи, Т. Осьмачки, В. Барки, У. Самчука, І. Багряного.

Основні тенденції сучасної української літератури (постмодернізм).

Розділ 4. Методика навчання української літератури

Методика викладання літератури у взаємодії педагогічної, психологічної та філологічної науки.

Рівні спілкування та їх практичне застосування в шкільному викладанні літератури.

Читання на уроках літератури.

Вікові особливості сприймання учнями літератури.

Завдання з літератури – засіб керування навчальною діяльністю.

Методи викладання української та зарубіжної літератур в їх особистісній спрямованості на учня.

Структура уроку літератури. Проблема типології.

Особливості вивчення біографії письменника.

Методичні проблеми вивчення стилю письменника.

Особливості уроків позакласного читання.

Система уроків літератури рідного краю.

Специфіка уроків розвитку зв'язного мовлення.

Методика проведення вступних та підсумкових уроків до вивчення розділу чи теми з літератури.

Методика використання наочності на уроках літератури.

Позакласна робота з літератури: специфіка проведення.

Вивчення епічних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Особливості вивчення ліричних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Специфіка вивчення драматичних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Особливості вивчення фольклорних творів на уроках української та зарубіжної літератур.

Технологія вивчення літературно-критичних статей та засвоєння теоретико-літературних понять.

Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення літератури.

Особливості компаративного вивчення шкільного курсу літератури та його основні вимоги.

Програми з літератури. Зміст, структура і навчально-виховні функції підручника з літератури.

Інноваційні технології викладання української літератури в екзистенційно-діалогічному аспекті.

Методика вивчення мови художнього твору.

Критерії оцінювання вступного випробування

Фахове вступне випробування – тестування оцінювання за критеріями «рекомендовано» та «нерекомендовано». Сумарна кількість балів складає рейтинг. Найвищий рейтинг – 200 балів. Мінімальний прохідний бал – 100.

Рекомендована література

Література до розділу «Сучасна українська мова»

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія. Київ: Либідь, 1993.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ, 2006.
3. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004.
4. Волох О.Т., Чемерисова М.Т., Чернов Є.І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. Київ: Вища школа, 1989.
5. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ : Академія, 2004. 336с.
6. Горпинич В. О. Будова слова і словотвір. Київ: Рад. шк., 1977. 118с.
7. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. Київ, 1999. 208 с.
8. Дружинець М. Л., Порожнюк А. Л. Сучасна українська мова : морфологія іменних частин мови. Одеса : Видавництво Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 2013. 253 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк, 2001.
10. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль, 2005.
11. Лаврінець О. Я., Симонова К. С., Ярошевич І. Я. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ: Києво-Могилянська академія, 2019. 524 с.
12. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Київ : Вища школа, 2005.
13. Пономаренко С. Сучасна українська мова : Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 300 с.
14. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. Київ, 1994.
15. Сучасна українська літературна мова/ За ред. А.П. Грищенка. Київ: Вища школа, 2002.
16. Сучасна українська літературна мова/ За ред. М.Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994.
17. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ, 1981.
18. Українська мова. Словник-довідник / За ред. А. П. Загнітка. Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998.
19. Хрустик Н. М. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Київ : Фенікс, 2012. 136 с.
20. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ, 2004.

Література до розділу «Методика навчання української мови»

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови. Київ: Генеза, 2005.
2. Горошкіна О. М., Попова Л. О. Сучасний урок української мови : від планування до проведення. Харків : Основа, 2010.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2015.
4. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії. Київ, 2000.
5. Когут О. І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль : Астон, 2005. 204 с.
6. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі : теорія і практика : монографія. Житомир, 2011.
7. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. Київ : Рад. Школа, 1986.
8. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. проф. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2009. 400 с.
9. Методика навчання риторики в школі : навч. посіб. / автор-укладач В. А. Нищета. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 194с
10. Остапенко, Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навчальний посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. Київ : Академія, 2011.
11. Островерхова Н. М. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. Київ : Фірма ІНКОС, 2003. 352 с.
12. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови: навч. посібник. Харків: Освіта, 1995.
13. Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. Харків, 2001.
14. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004.
15. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі : посібник для вчителя. Київ, 1990.
16. Хом'як І. М. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. Рівне : ППФ "Волинські обереги", 1998. 228 с.
17. Чинні програми з української мови для 5-9 класів.
18. Шелехова Т. Г. Система розвитку зв'язного мовлення на уроках рідної мови в середній школі. Київ, 1996. 56 с.

Література до розділу «Історія української літератури»

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI-XVIII ст.: навчальний посібник. Київ : Академія, 2012. 374 с.
2. Бойцун І. Є. Історія української літератури (40-60-ті роки XIX століття) : методичні рекомендації до практичних занять. Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. Старобільськ, 2019. 168 с.
3. Возняк М. Історія української літератури. Львів : Світ, 2012. 872 с.
4. Голомб Л. Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть: збірник статей. Ужгород : Гражда, 2019. 380 с.

5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX – XX століття. Київ : Yakaboo publishing, 2019. 654 с.
6. Дзуличанська О. А. Історія української літератури: інтегрований курс : навч.-метод. посіб. Хмельницький : Вид-во «Богдан-М», 2017. 150 с.
7. Історія української літератури XX – поч. XXI ст.: у 3 т. / за ред В. І. Кузьменка. Київ : Академвидав, 2013 – 2017. Т. 1-3.
8. Ковалів Ю. Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.: у 10 т. Київ, 2013-2021. Т. 1-8.
9. Історія української літератури XIX століття: В 3-х книгах / За ред. Т. М. Яценка. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yatsenko_MT/Istoriia_ukrainskoi_literatury_XIX_stolittia_Kn3.pdf
10. Калантаєвська Г. П. Українська література XIX століття: навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2018. 237 с.
11. Навчально-методичний посібник з курсу «Історія української літератури кінця XIX - початку XX століття» / за заг. ред. Г. Ф. Семенюка ; упоряд.: О. Романенко, Н. Янкова. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2016. 339 с.
12. Ткачук М. Українська література XX століття. Київ : КНТ, 2018. 608 с.
13. Українська літературна критика XX століття: антологія у 2 т. Київ : Наукова думка, 2015. 2017. Т. 1 – 2.

Література до розділу «Методика навчання української літератури»

1. Демчук О. Життєпис письменника: конспекти нестандартних уроків. Київ : Педагогічна преса, 2002. 192 с.
2. Житник Б. О. Методичний poradник. Форми і методи навчання. Харків: Видавнича група «Основа», 2005. 125 с.
3. Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2009. 464 с.
4. Мацевко-Бекерська Л. Методика світової літератури: навчально-методичний посібник Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 320 с.
5. Мірошниченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ : Вища школа, 2007. 415 с.
6. Оліфіренко В. В. Підручник з української літератури: історія і теорія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2003. 324 с.
7. Наукові основи методики літератури. / За ред. Н. Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
8. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Київ : Ленвіт, 2007 384 с.
9. Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир «Полісся», 2000. 163 с.
10. Ситченко А. Л., Шуляр В. І., Гладішев В. В. Методика викладання літератури: термінологічний словник. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 132 с.

11. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

URL: <http://www.mon.gov.ua>

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: офіційний сайт: URL: <http://www.nbuv.gov>

Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт: URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>

Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт: URL: <http://odnb.odessa.ua/>

Офіційний сайт Української мови: офіційний сайт: URL: <https://ukrainskamova.com/>

Словники України on-line: офіційний сайт: URL: <https://ulif.org.ua>

Лінгвістичний портал: офіційний сайт: URL: [http:// www.mova.info](http://www.mova.info)

Академічний тлумачний словник української мови: офіційний сайт: URL: <http://sum.in.ua/>

Освітні портали: <http://osvita-ua.net>; <http://ridnamova.ck.ua>

Освітній портал «ПедПресса»: URL: <http://pedpresa.com/>

Освітні платформи:

1. URL: <https://edpro.ua/>
2. URL: <https://ua.mozaweb.com/>
3. URL: <https://osvitoria.media/>
4. URL: <https://prometheus.org.ua/>
5. URL: <https://naurok.com.ua/>